

RAT"Estonia" kunstinõukogu koosoleku

protokoll

5. II 1962. a.

Koosolekul: sm-d Hammer, Raudsepp, Lauter, Plees, Järvi, Maasik, Väljaots, Targama - kunstnikud Leida Klaus ja Lembit Roosa, dirigent H. Orusaar, lavast. osakonna juhataja F. Kunnapu.

Koosoleku algus: kell 14.45
Koosoleku lõpp: kell 19.30

Päevakorras:

Opereti "Romeo, minu naaber" peaproovi arutelu.

Balleti "Kõue rada" eskiiside vastuvõtmine/ekspositsioon/
E. Reinter, V. Pärri

Sõnavõtte:

I

Sm. Lauter - on eeldusi etenduse õnnestumiseks. Operett, mis oma laadilt erineb endistest operetidest. Hetkel on etendus forss - kõik toimub liiga üleskrivitult, mille tõttu paljusid nalju liigselt kriipsutatakse alla, nii ütlemises kui ka liikumises. Vanadel paaridel on palju loomulikkust. - Muusikas on palju "kriiskavat", muutub pikapeale monotoonseks ja väsitavaks. Kõige vastuvõetavam on "Karasik, oma nime tegemiseks". Kaob hea maitse ja soliidus. Maitsetust peab ka maitsekalt tegema. - Häirib tubade dekoratiivne külge - see on liigselt kirju - sõõb tegelased ära. Sinna juurde veel kirjud kostüümid. - Toredad on poksivõistluse stseen, samuti vagun ja viimane pilt. -

Luts peaks lagipea läikivaks tegema. Punane kuub on ebasobiv. - Esineb palju rabelemist. Laulu tekstidest ei saa aru. - Ester Lepal kaovad lause lõpu. Harri Vasaral nagu puuduks ülesanne. - Tiina Jaaksoo l ebaselgust diktsioonis, samuti Vargil. - Stseen Varsoo äär-Meril on liiga terav, nurgeline - "peaga laest läbi löödud".

Poksivõistluses täna palju auke. Peetri nõrk, samuti Raudam. Tehakse janti, see kõik tuleb raamesse panna. - Armastajate duettides peaks orkestri pianosse viima.

Unenäost ei saa aru, et see on unenägu, puuduvad valguse üle minekud. Üldse unenägu liigne.

Sm. Maasik - väga tubli on dirigent Helmut Orusaar oma esimese tööga, suhtub töösse väga operetlikult. Huvitav on tegelaste liikumine, kraadi küsimus. - Eskiiside vaatlemisel tundsin hirmu kirevuse pärast, kuid täna mind see ei hirmutanud. Meeldisid kostüümid.

Unenägu siiski meeldis. Näitlejaile on see huvitav ülesanne /T. Jaaksoo/. - Laupäevane proov jättis tervilikuma mulje. Üllatasid Sammelser ja Tralla. Soõääril kriiskamist hääles. Meil hea. - Meeldivad noorte paaris. Laulu tekstidest saab siiski aru, kohati nagu kaob. - Naljade juures kontrollida kraadi küsimust. See teos peaks rahvale meeldima.

Sm. R a u d s e p p - väga palju tarku sõnu tehakse meil koridorides. Pöörduti minu poole küsimusega, kas see tükk on meie pale? Ei saanud vastata - tükk oli nägemata. Lubasin küsijatele vastata, kui näen. - Olen üldiselt klassika pooldaja ja selle voolu pooldaja. Täna ei saanud kogu teost näha, nägin II vaatusest alates. Kas see on operett või muusikaline komöödia? Tundub, et operett ei ole, ei vormilt ega sisult. Lähenb rohekme muusikalisele komöödiale. Ei ole selle žanri pooldaja. - Kui räägiti Moskva seltsimeeste poole, et "Valge akaatsia" on tehtud kultuuriga, jääb vajaka inimeste temperamendist rahvuslikus laadis. Kas V ä l j a o t s taotles aserbaidžaanlikkust teoses? Endel P ä r n a l on seda kõige rohkem. Seda võiks kõigi juures rohkem toonitada. Tendents on jääda temperamendilt halliks. V ä l j a o t s on selle kaotamiseks palju teinud. - Laval on aga praegu "punnitust" tunda. Võibolla, et see on tingit artistide küündimatusest. Pean ütleva jällegi, et olen põhiliselt jantide vastane - ei taha näha ka meil seda laval. Selleks peaksid olema professionaalsed artistid, et teos ei muutuks jandiks. - Tuleks ka arvestada, et see oli täna I peaproov. - M u u s i k a s t - see oli O r u s a a r e l esimene töö. Tuleks soovitada dirigendile sisemist emotsionaalsust. Seda on küll kenal määral juba olemas O r u s a a r e l. Edaspidiseks - emotsionaalsus ei tohi minna selleni, et I reas istuja tähelepanu tõmbab enesela. Emotsionaalsus peab tulema seest välja. - Solistide muusikalisest väljaõppest: anda laulmise maneeeri veel julgemalt - aserbaidžaanlikumalt. Dirigent oli muusikamaterjalidega osas vaenelaps. Materjalid tulid jällegi aeglaselt. - Solistid on osast väljas. Tiina K u u s m a selles osas mannetu. Kahju! Roheline on ka Harri V a s a r. Enasid tahaks näha aserbaidžaanlikumalt. Mehed on selles rohkem. Tahaks - "punnituse" silumist kunstilisemaks, ei taha estraadi näidata.

Sm. P l e e s - kahju, et "lõngused" hakkavad laval võimust võtma - järgmine lavastus "Muhulased". - Ei meeldi, et V a r k on trikoos. - Unenäo võiks ära jätta, tundub, et tahetakse pilgata Senta O t s a balletti "Romeo ja Julia". See enesest ei vii kuhugi. Liikumine ei röömusta, on abitu, paroodia. Jääb segane mulje, võiks ära jätta. - Sm. Raudsepale ei meeldi selline žanr - minule see meeldib, ei ole sugugi halb.

Sm. J ä r v i - orkestrit sissejuhatuses - algust veel kontrollida, jääb puudu sisse juhatuses. - Häirib L u t s, kuju segane. Miks ta on erinev teistest, ei saa aru, kas ta on purjus? - U r b vastab tüübile, aga ei pea osa välja. Peaks olema ehtne fanaatik. Naispeaosalisega ei saa rahul olla. Ka V a s a r a g a ei ole rahul - peaksid olema Romeo ja Julia. Seda ei näe. Tuleks siiski osalisi valida. Üllatas T r a l l a, Karask ei ole meeldiv. T r a l l a t tuleks edutada osades. Tants - kas paroodia? Helmut O r u s a a r e l on temperamenti ja närvi. Solistidega tuleks veel töötada. Üldisels see teos peaks minema.

Sm. T a r g a m a - I peaproov, nägin esimest korda. Dirigent meeldis. K o o m i k a s t - osalised ei esita seda loomutruult, on ülepaakumisi. U r b - kohati hea, ei pea aga lõpuni välja. Teksti läheb kaotsi. - L u t s u s t ei saa aru - on tehtud kaju. - T i i n a K u u s m a a ja Harri V a s a r, loodan, et tuleb neist rohkem. D e k o r a t s i o o n - läigne kirevus, kas see ei suru päälle? Probleemiks professori tuba. Žanri küsimus - kaasaega tuleb mängida. Kuidas aga seda hea maitsega serveerida? Lootus, et palju paraneb. Kõik tuleks viia loomulikkuse piiresse.

Sm. L a u t e r - Harri V a s a r a t teame. J a a k s o o ehk "veab välja", on algusest peale palju juurde saanud, aga S a m m e l s e l g ei "Vea end välja".

Sm. T a r g a m a - ballett jääb arusaamatuks. Maha ei ole siiski veel võtta.

Sm. H a m m e r -tükk on temõrikas, ei ole halb meie repertuaarile-
vennasvabariigi teos. Kui rahvas naerab, siis on omamoodi õigustus.
Mõndagi tuleb veel vaadata-seada- teos ei ole veel valmis - aega oli
liiga palju vist... P r o b l e e m i d - balleti probleem. Ballett
ei anna midagi juurde. On tarbetu vihje balletile "Romeo ja Julia".
Stiililiselt - mis on? Tiina K u u s m a a ei õnka Vasaral õial istuda
/balletis/. Peksivõistlus on narriks tehtud. Nali kaob ära. Kas on
koomiline, kui lahkuvad leinarongis? Med.õele ei ole antud ülesannet
/Elsa M ä n d s a l u/. Anektoodi koht - anektoot on "habemega".
V ä l j a o t s peab mõtlema välja uue anektoodi. Osatäitjad -
S a m m e l s e l g halvem isetegevusest. Hää!, kuju head - tekst
nõrkmuusikarütmi des lauljad eksivad. See on neile vist raske. - Tekst
on selke, isegi laulust saab aru. - J a a k s o o U r b i tekstid
kaovad ära. Ei meeldi I vaat. dekoratsioon. - Üldiselt esietenduseks
tuleb välja.

Sm. R o o s a - korterites on sinised-oranzid toonid. Viga selles, et
on palju vängu punkte. Küsimus on maitstes. Meil on ehituses mahajää-
mus /korterites ühtlased tapeedid/.

Sm. V ä l j a o t s - täna oli see, mida karta oli. Artistid said
kostüümid kätte ja "vehklesid" laval. Oleks pidanud kohe proovi kat-
kestama ja uuesti algama. Kalju K a r a s k tegi odavat operetti.
Üllatas ebameeldivalt. - Meeldis T r a l l a. Jant oli laval, piin-
lesin saalis. S. Sooääre kriiskav toon tuleb maha võtta. E. Lepa ei
lõpeta lauseid. P e e t r i keksib algusest pääle. Hea on R o b a s.
Peksivõistlust on siiani improviseeritud. - Peamine u n e n ä g u -
oli tahe anda kerke sars. - Sammelseljaga töötan veel. Tuleb teha
studio tööd. Noortel puudub üldse sisemine aktiivsus. - Dekoratsioonis
puudub meil õige aserbaidžaaani kirevus. Ei tahaks siiski kahe korruse-
lisest dekoratsioonist loobuda. Forsseerimise osas saan midagi ette
võtta artistide juures. - Kas on viga, et võtsime Tiina Jaaksoo osa-
le. Aga ei olegi ju teist osatäitjat. Sammelselg lubada välja teisel
etendusel s.o. kolmapäeval 14. II 1962.a.-

Sm. M a a s i k - on väga raske žanr.

Sm. R a u d s e p p - opereti kollektiivi artistide siserütmitunne
on nõrk. Noortel puudub vastutustunne.

Sm. M a a s i k - muusikakoolides ei tehta kehakultuuri tunde, annab
end edaspidi tunda teatris, oeades.

Sm. O r u s a a r - mina Vasarat ei usalda, ta peaks nähtamatult
jälgima dirigenti. Aega jäi vähe muusikalisteks proovideks.

II

Balleti "K õ u e r a d a" ekspositsioon ja eskiiside
vastu võtmine.

Sm. H a m m e r - on tekkinud lahkeliid lavastaja V. P ä r i ja
"Kõue rada" dekoratsioonikunstniku E. R e n t e r i vahel. Ufast
tellis sm. P ä r i tema sealsele lavastusele tehtud dekoratsiooni- ja
kostüümikavandid. - Töökojad seisavad - tuleb otsustada eskiiside
üle.

Sm. P ä r i - esitab "K õ u e r a d a" ekspositsiooni - võitlus
kolonialismi vastu, mida läbib armastuse teema valge tüdruku ja mulati
vahel. /sisuseletus koos dekoratsioonikavandite esitamisega/.

Sm. L a u t e r - küsimus on keeruline - on Ufa kunstnik ja R e n t e r i
eskiisid - kumbat meie eelistame? Tähtison, mis on lähem balletile,
kontseptsioonile.

Sm. H a m m e r - pean rääkima kontseptsioonist. Lugeses romaani ja kuulates balleti ekspositsiooni siin, on oluline vahe olemas. Romanis on väheste tegelaste kaudu antud konkreetne sisu. Praegu kannatab psühholoogiline külg - ei tohiks asi minna plakatiks. Tuleks rohkem anda seda mõtet, mis on romanis ja üldisemalt andma võitlust kolonialismi vastu. Konkreetset - eskiisidest meeldivad R e n t e r i eskiisid. Peaks siiski arvestama algallikaga /sm. P ä r i/ romaaniga - R e n t e r i eskiisid on välja peetud.

Sm. P ä r i -tahan näidata tänapäeva inglasi ja ameeriklasi, kuidas nad elavad praegu.

Sm. H a m m e r - tuleb lähtuda ikkagi romaanist.

Sm. R e n t e r - kuidas R e n t e r oma eskiisid tegi?

Sm. H a m m e r - Renteril vastab kõik lavastusele - püüd pimedusest valgusesse.

Sm. M ä g i - R e n t e r võiks anda seletust piltide järjekorras.

Sm. R e n t e r - teos jättis masendava mulje - püüe pimedusest valguse poole./annab teose idee/.

Sm. L a u t e r - P ä r i on sisseelanud Ufa kunstniku koloriiti. Kui aga mõt - leb Renteri teostusesse sisse, siis mõnes detailis lepivad kokku. Kostüümid on Ufas kirjud.

Sm. P ä r i - aga seepärast, et on Ufa kavandid, ei ole vaja kutsuda sealset kunstnikku.

Sm. H a m m e r - kes oli Gert? Gert võiks elada Renteri poolt teostatud kavand^{ena}is /majas/, mitte aga nagu Ufa kunstnik seda on kujutanud - Gert oli farmer.

Sm. P ä r i - võtsin aluseks muusika, klaviiri. Muusika rääkis kas nutta või naerda, kas vihata või armastada. Aafrika on päikesepaistev, mida katab öö, millest on vaja vabaneda.

Sm. L a u t e r - Renteri eskiisidel on läbiv mõte

Sm. M a a s i k - helilooja mängib suurt rolli, - Renter on üksikasjaliselt läbi mõelnud. Aga tahaks rohkem valgust, heledust piltides.

Sm. L a u t e r - detailides täpsustavad kunstnik ja lavastaja

Sm. R e n t e r esitab kostüümide kavandid.

O t s u s : kinnitada sm. Renteri poolt esitatud kostüümide kavandid. balleti^{le}"Kõue rada"

Dekoratsioonikavandite juures lepivad kunstnik /Renter/ ja lavastaja/Päri/ detailide täpsustamises kokku.

Protokollis: /E. A r e /